

σθη εἰς τὸν κύκλον τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῶν στεφανοφόρων με ζῶα κύκλων, ὁ δευτέρος εἰς τὰ ψηφιδωτὰ τῶν κυνηγίων.

Εἰς τὸν α' κύκλον κυριαρχεῖ ὁ ὄγκος, ἀποδιδόμενος διὰ τῆς διχρωμίας, εἰς τὸν β' κυριαρχεῖ ἡ πολυχρωμία.

Τὰ πρῶτα χρονολογεῖ εἰς τὰ τέλη τοῦ 4^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, τὰ δεύτερα θεωρεῖ μεταγενέστερα. Εἰς τὰ τελευταῖα, κατὰ τὸν συγγραφέα, ὑπάρχει μία ἱμπρεσσιονιστικὴ τάσις, ἡ ὁποία θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν καθαρῶς διακοσμητικὴν γραμμικότητα τῆς βυζαντινῆς τεχνοτροπίας. Εἰς τὰς διακρίσεις αὐτὰς δὲν δύναται τις νὰ συμφωνήσῃ ἀπολύτως, καθ' ὅσον ἐκ τῶν παρατιθεμένων τοῦλάχιστον εἰκόνων, παρατηρεῖ τις ἐναλλαγὴν τεχνοτροπίας ὄγκου καὶ γραμμικότητος, βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὰ μωσαϊκὰ δὲν κατεσκευάσθησαν διὰ μιᾶς, ὡς ὁμολογεῖ ἄλλως τε καὶ ὁ συγγραφεύς, ἀλλὰ κατὰ διαμερίσματα.

Γενικῶς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀειμνήστου Ράσε εἶναι ἀξιολογωτάτη συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς τέχνης τῶν μωσαϊκῶν δαπέδων τῶν ἐσχάτων ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ τῶν συγγενῶν πρὸς αὐτὰ ψηφιδωτῶν τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἐποχῆς· ἔχομεν δέ, ὡς εἶναι γνωστόν, εἰς τὴν χώραν μας ἀλλὰ καὶ εἰς χώρας τῆς καθόλου χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, πλὴν τῶν ὁμοίων πρὸς αὐτὰ ρωμαϊκῶν δαπέδων, καὶ πλῆθος χριστιανικῶν μὲ πλοῦτον διακοσμήσεων διὰ συγγενῶν θεμάτων: γεωμετρικῶν, φυτικῶν, ζώων, ἀλλὰ καὶ προσώπων καὶ σκηνῶν, ἡ ἀρίστη ποσὸς τεχνικὴ κατασκευὴ τῶν ὁποίων καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἐκτέλεσις καθιστοῦν λίαν ἀξιόλογον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τέχνης καὶ ἐφάμιλλον ἐνιαχοῦ πρὸς τὰς ψηφιδωτὰς διακοσμήσεις τῶν τοίχων, δύναται δ' ἐν μέρει νὰ συμπληρώσῃ τὰ κενὰ τῆς ἐξελέξεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ζωγραφικῆς μετὰ τῆς ὁποίας ἔχουν ποσὸς κοινὰ τὰ πρότυπα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ.—Ἐπιβίωσις τῶν Ἰώνων εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὑπὸ Ἰωάν. Κ. Βογιατζίδου.

Εἰς τὴν προηγούμενην μου ἀνακοίνωσιν¹ κατέδειξα ὅτι πρῶται μεταναστεύσασαι εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον τῶν Ἑλλήνων φυλαὶ ἦσαν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Ἴωνες. Οὗτοι ἐγκατεστάθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κάτω Ἀξιοῦ ὅπου ἔκτισαν πέντε πόλεις, ἀπὸ Β πρὸς Ν, τὴν Εἰδομένην, Γορτυνίαν, Ἀταλάντην, Εὐρωπόν, Ἰχνας καὶ «ἄλλ' ἅττα χωρία». Ἐκ τῶν πόλεων τούτων μετανάσται καθυθύνθησαν πρὸς Ν, συνεχισταὶ τῆς μεταναστεύσεως, ὡς καὶ ἄλλοι κατὰ κύματα

¹ Βλ. σελ. 67 κ.εξ. τοῦ παρόντος τόμου.

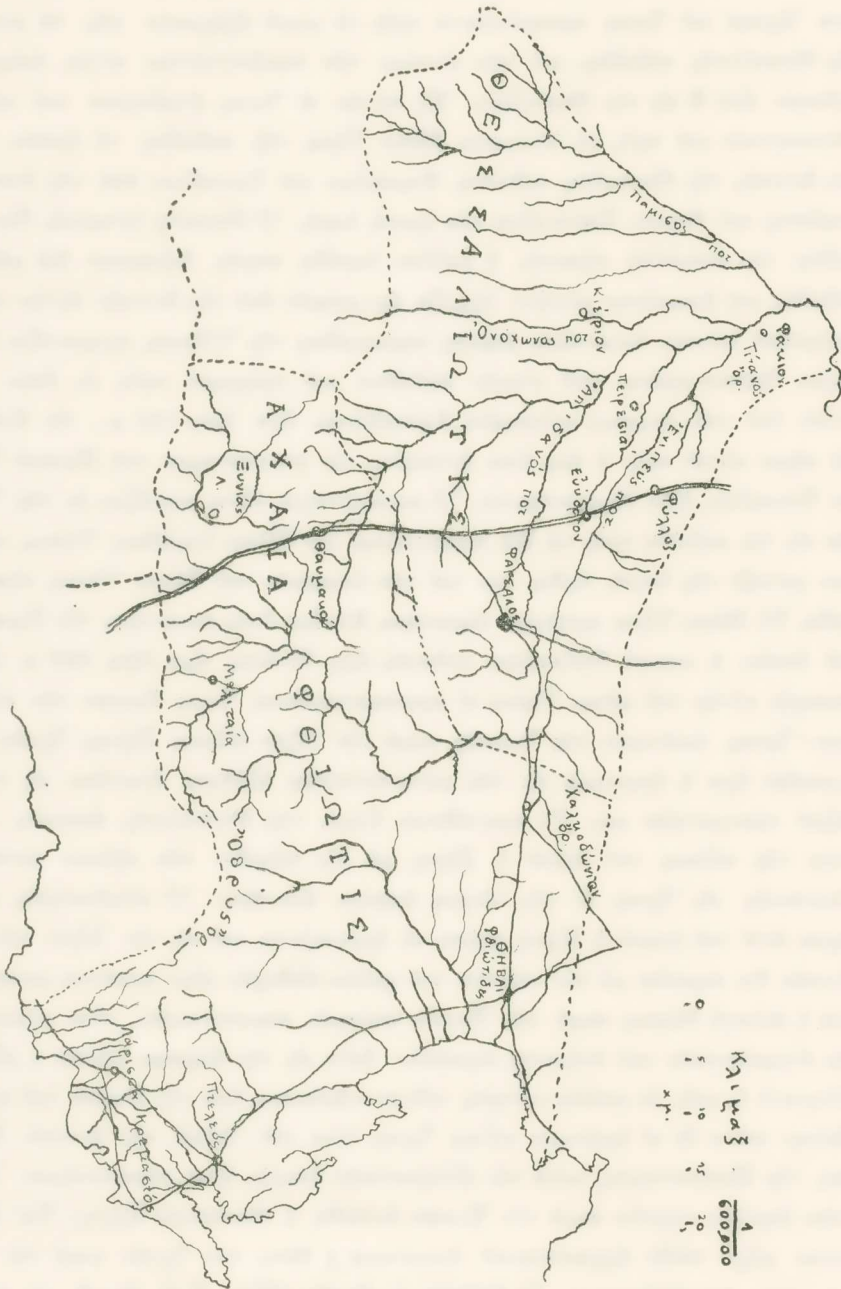
ἀπερχόμενοι, Beloch², 1, α' 71, διότι, ὡς λέγει ὁ Bengtson, Gr. Gesch. σ. 29, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὴν μετανάστευσιν ὡς συνεχῆ ροὴν καὶ κυματισμὸν φυλῶν καὶ καὶ ἀποσπασμάτων φυλῶν. Πότε ἔγινεν ἡ πρὸς Ν τοῦ Κάτω Ἀξιοῦ ἐπέκτασις τῆς μεταναστεύσεως; Ὁ Beloch λέγει, κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Κάτω Ἀξιὸν ἀφίξεώς των. Εἰς τὴν ἐπέκτασιν πρὸς Ν τῆς μεταναστεύσεως ὑφείλεται ἡ ἀποίκισις πόλεων, ὡς τῶν Ἴχνων τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἀταλάντης εἰς τὴν Λοκρίδα, τοῦ Ὠρωποῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν, τῆς Γόρτυνος εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμωνυμίας καὶ ὁμοφυλίας τὴν ὁποῖαν διετύπωσα ἀνωτέρω (σ. 81 ἐ). Εἰς τὴν σημερινὴν ἀνακοίνωσίν μου θὰ διαλάβω περὶ τῆς προϊστορικῆς προσελάσεως τῆς φυλῆς τῶν Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων ἀπὸ τὸν Κάτω Ἀξιὸν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, πρὸ τῆς κατακτῆσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐξ Ἠπείρου Θεσσαλῶν, ἧτις ἔγινε περὶ τὸ ἔτος 1200 π. Χρ. Αἱ δύο φυλαί, ὅπως εἰς τὸν Ἀξιὸν, καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐγκατασταθεῖσαι συνέζησαν, πρὸ τῆς κατακτῆσεως τῶν Θεσσαλῶν, ἐπὶ πέντε περίπου αἰῶνας καὶ συνεχωνεύθησαν εἰς ἓνα λαὸν ἐκεῖ· Bengtson, ἔνθ' ἀν. σ. 30. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπικρατήσεως ἐν Θεσσαλίᾳ τῆς φυλῆς τῶν Ἀχαιῶν (Αἰολέων) ἀναμφισβήτητοι μαρτυρίαι εἶναι ὁ Ἡρόδ. 7, 176 «Θεσσαλοὶ ἤλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα», καὶ δεύτερον αἱ ἐπιγραφαί· διότι εἰς τὴν Πελασγιώτιδα τῆς Θεσσαλίας διετηρήθη καθαρῶτερος ὁ αἰολικὸς χαρακτῆρ τῶν ἐπιγραφῶν, ἐνῶ εἰς τὴν Θεσσαλιώτιδα ὑπερίσχυσαν τὰ διαλεκτικὰ δωρικὰ τῶν κατακτητῶν Θεσσαλῶν στοιχεῖα· Wilcken, Griech. Gesch. σ. 33. Περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως ὁμως τῶν Ἰώνων ἐν Θεσσαλίᾳ ἐλάχισται μαρτυρίαι διασώθησαν καὶ αὐταὶ ἀμφισβητούμεναι. Οὕτως ὁ Kretschmer (Glotta, 1, 13) ἐνόμιζεν ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ Β μετανάστευσιν τῶν Ἑλλήνων προεπορεύθη ἡ φυλὴ τῶν Ἰώνων, ἧτις ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται διὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πρὸς Α εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πρὶν οἱ Ἀχαιοὶ μεταναστεύσουν ἀπὸ Β, ἐνῶ καὶ εἰς τὸν Ἀξιὸν συνέζησαν ἐπὶ αἰῶνας, πρὸ τῆς κατακτῆσεως τῶν Μακεδόνων, Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὡσαύτως. Τοῦτο τὸ τελευταῖον θὰ δείξω ἐνταῦθα· δείκτας δὲ ἐπιβιώσεως τῶν Ἰώνων ἐν Θεσσαλίᾳ θεωρῶ 1) τὴν ἀποίκισιν παρὰ τὸν Ἐνιπέα ποταμὸν τῆς Θεσσαλιώτιδος τῆς Ἰωνικῆς πόλεως ἢ Σίχνη· 2) τὴν ἀποίκισιν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Πηγασητικοῦ κόλπου τῆς Ἰωνικῆς Ἰωλκοῦ· 3) τὴν διάσωσιν γλωσσικῶν τινῶν ἀπολιθωμάτων ἐκ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἰωνικῆς διαλέκτου, ἔτι δὲ ἐκ τῶν Θεσσαλικῶν ἐπιγραφῶν ὀνόματα Θεσσαλικά καταδεικνύοντα τὴν ἐξ Ἰώνων καταγωγὴν των.

A'. Ἡ ἀποίκισις τῆς Σίχνης.

Πρὸς κατανόησιν καὶ τῆς προϊστορικῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς περιόδου τῆς Θεσσαλίας ἀπαραίτητον εἶναι νὰ γνωρίζωμεν τὴν φυσικὴν διάρθρωσιν τῆς χώρας, ἐκ αὐτῆς δὲ ὠρισμένα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν ἔρευναν τοῦ παρόντος κεφαλαίου. Ὅπως

δὲ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κάτω Ἀξιού, ἔτσι καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν οἱ πρωτομετανάσταται Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες προσεيلκύντο πρὸς τὰ μικρὰ ἐξάρματα γῆς, τὰ μικρὰ ὕψη τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος καὶ τῶν κλιτύων τῶν περιβιλλόντων αὐτὴν ὄρεων, ὅταν ἔφθασαν ἀπὸ Β εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἐξ αὐτῶν οἱ Ἴωνες ἐτράπησαν καὶ πρὸς τὸν Παγασητικὸν καὶ πρὸς τὸ λεγόμενον Μέσον Ὄρος τῆς πεδιάδος, τὸ ὅποῖον χωρίζει τὰς δυτικὰς τῆς Θεσσαλίας πεδιάδας Φαρσάλων καὶ Τρικιάλων ἀπὸ τὰς ἀνατολικὰς Λαρίσσης καὶ Φερῶν. Τοῦτο εἶναι μία ὄρεινὴ λωρὶς. Ὁ ἰθαγενὴς ἱστορικὸς Νικ. Γεωργιάδης τὴν ἀποκαλεῖ «ὄρεινὴν, ἣ μᾶλλον λοφώδη σειρὰν, διήκουσαν διὰ μέσου τῆς πεδιάδος καὶ διαιροῦσαν αὐτήν». Ἀρχίζει ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, συναντῶσα βορείως παραφυάδας τῆς Ὄθρουος, σχηματίζει λοφώδη χώραν διακοπτομένην ὑπὸ στενῶν κοιλάδων καὶ προχωρεῖ πρὸς Δ, ὅπου κορυφὴ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Χαλκοδώνιον ἔχει ὕψος 724 μ., νῦν Karadag· καὶ πέραν αὐτοῦ πρὸς Δ ἕως ὅτου ἀντικρύσθῃ τὸν παραπόταμον τοῦ Πηγνεῖοῦ Ἐνιπέα, νῦν Τσιναρλῆν, ἥτοι Πλατανόφυτον. Ὁ παραπόταμος οὗτος πηγάζων ἐκ τῆς Ὄθρουος ῥεεῖ εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς τὰ ΒΑ παραλλήλως τοῦ Μέσου λοφώδους Ὄρους, καταλείπων μεταξὺ τῆς δεξιᾶς ὄχθης του καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Μέσου Ὄρους εὐρεῖαν πεδιάδα. Τὸ Μέσον Ὄρος προβαίνει περαιτέρω ΒΑ ἕως ὅτου συναντήσῃ τὸν Πηγνεῖον πρὸ τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ Dobrutsa, πιθανῶς ἀρχ. Τίτανος, ἔχει ὕψος 692 μ. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ μέσου Ὄρους οἱ πρωτομετανάσταται Ἴωνες ἵδρυσαν τὴν πόλιν Σίχνην-Ἴχνας, ὁμώνυμον τῆς Ἴωνικῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν πόλεως Σίχνης-Ἴχνῶν. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ ὁμωνυμία εἰς τὰς μεταναστεύσεις ἐξέθηκα ἀνωτέρω εἰς τὴν περὶ Ἀξιού πραγματείαν μου. Τὸ πρωτόθετον ὄνομα τῆς Θεσσαλικῆς ἀποικίης θὰ ἦτο ὅπως τῆς πόλεως τοῦ Ἀξιού ἢ Σίχνη, μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων μεταβληθὲν γλωσσικῶς εἰς Ἴχνας δι' οὓς λόγους ἔγραψα ἀνωτέρω. Ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς Ἴχναι ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ ἢ Σίχνη πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται καὶ εἰς τὸν Ἀξιὸν καὶ εἰς τὸν Ἐνιπέα ὅτι σημαίνει μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου εἰσδοχὴν νέων κυμάτων μεταναστῶν. Καὶ ἡ ἐκλογή θέσεως παρὰ τὸν Ἐνιπέα ποταμὸν, παραποταμίου, εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν ἐτυμολογικὴν τοῦ ὀνόματος σημασίαν· διότι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰνδικὴν ἢ ρίζα *sic-*, ἑλληνιστὶ *ik-*μιάς, *ik-*μαλέος=ὑγρός, *sék-as*=ἄρδευσις, ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ ποταμίου ὕδατος· πᾶσαι δὲ αἱ ὁμώνυμοι πόλεις Ἴχναι, ἥτοι τοῦ Ἀξιού, τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας, τῆς Μεσοποταμίας κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν, ἦσαν παραποτάμια. Ἄλλ' εἰς ποῖον ἀκριβῶς σημεῖον παρὰ τὸν Ἐνιπέα ἐκτίσθη ἡ Θεσσαλικὴ Σίχνη; Ἐφ' ὅσον δὲν ἔγιναν μέχρι τοῦδε ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ ἡ θέσις τῶν Ἴχνῶν παρὰ τὸν Ἐνιπέα παραμένει ἀνεπιβεβλῆτος. Ὁ Stählin ἐν Pauly-Wiss. R.E, Zw.R. 11, 98 λέγει ὅτι ἡ Θεσσαλικὴ πόλις Ἴχναι ἀνῆκεν εἰς τὴν Θεσσαλιώτιδα, ἀλλ' ἡ θέσις τῆς εἶναι ἄγνωστος. Μόνον ὁ Θεσσαλὸς ἱστορικὸς Γεωργιάδης, ἐνθ. ἀν., σ. 331, πιθανολογεῖ ἐκ

Χάρτης τῆς περιοχῆς τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ Heinrich Kiepert, Formae orbis antiqui. (Πίναξ XV).

λειψάνων ἀρχαίων τειχῶν ὅτι αἱ Ἰχναὶ ἔκειντο ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου τὸ Πέτρινο. Πρὸς τοπογραφικὸν καθορισμὸν τῶν ἀρχαίων πόλεων τοῦ Κάτω Ἐνιπέως ὁδηγὸς εἶναι ὁ Στράβων, ὅστις ἐν Θ, 435 λέγει· «εἴρηται δὲ περὶ τούτου καὶ τῆς Ἄρνης ἐν τοῖς Βοιωτικοῖς ταῦτα δ' ἐστὶ τῆς Θετταλιώτιδος, μιᾶς τῶν τεττάρων μερίδων τῆς συμπάσης Θετταλίας, ἧς καὶ τὰ ὑπ' Εὐρυπύλῳ· καὶ ὁ Φύλλος ὅπου Ἀπόλλωνος τοῦ Φυλλαίου ἱερόν· καὶ Ἰχναὶ ὅπου ἡ Θέμις Ἰχναία τιμᾶται· καὶ Κίερος δ' εἰς αὐτὴν συντελεῖται». Τὰ ἐρείπεια τοῦ Κιερίου ἀνευρίσκονται παρὰ τὸν σημερινὸν Πύργον Ματαράγκας, ὡς τοῦτο ἐβεβαιώθη ἐξ ἐπιγραφῆς ἐπὶ τόπου εὐρεθείσης. Μίχιν ὥραν πρὸς Β εὐρίσκεται τὸ σημερινὸν χωρίον ὁ Βλοχός, ἀπέχων τοῦ Πηγειοῦ περὶ τὴν ὥραν. Παρὰ τὸν Βλοχὸν λόφος· ἀποδίδονται δὲ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐρείπια εἰς τὴν ἀρχ. πόλιν Πειρειαὶ ὑπὸ τοῦ Leak, Lolling, Stählin καὶ Γεωργιάδου· ὁ δὲ λόφος ταυτίζεται πρὸς τὸ ἀρχ. Φύλλιον ὄρος. Εἰς τὰς πλαγίας στενάς κοιλάδας τοῦ Φυλλείου ὁ Lolling ἀναζητεῖ τὰς πόλεις Φύλλον καὶ Ἰχνας. Τοῦτο καὶ κατὰ τὴν φρασεολογίαν τοῦ Στράβωνος εἶναι πολὺ πιθανόν.

Οἱ πρὸς τὸν Ἐνιπέα κατευθυνόμενοι πρωτομετανάσται Ἴωνες, οἱ ἐκ Σίχνης τοῦ Ἀξιοῦ, ἔκτισαν παρὰ τὸν ποταμὸν τὴν νέαν Σίχνην, τὰς Ἰχνας, συνεπαγόμενοι καὶ τοὺς θεοὺς των, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ὡς λέγει ὁ Στράβων, τὴν Θέμιδα, ἀλλὰ Θέμιστα κατὰ τὴν προῖστορικὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Ἀξιὸν ἐπωνυμεῖτο Ἰχναίη ἰωνικῶς, ἐπὶ δὲ τοῦ Στράβωνος Ἰχναία. Ἐσυντήρησαν εἰς τὰς Θεσσαλικὰς Ἰχνας οἱ Ἴωνες καὶ τὸ πατροπαράδοτον μαντεῖον τῆς Θέμιδος τοῦ Ἀξιοῦ; Θεωρῶ τοῦτο πιθανώτατον ἐξ ὅσων ἐκτίθενται κατωτέρω ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ μαντείου. Σημαντικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ μαντείου τῆς Θέμιδος Ἀξιοῦ εἶναι τὸ μόνον περὶ τοῦ μαντείου διασωθὲν χωρίον τοῦ βυζαντινοῦ Ἡσυχίου, ἔχον οὕτω· Ἰχναίην χώραν τὴν Μακεδονίαν· ἐνθα τὸ Μαντεῖον Ἀπόλλωνος κατέσχε καὶ τιμᾶται Ἰχναίη Θέμις. Ἐπὶ τούτων ἐστηρίχθη διὰ ν' ἀναπαραστήσω τὴν ἔριν περὶ κατοχῆς τοῦ μαντείου τοῦ Ἀξιοῦ μεταξὺ τῶν δύο θεῶν τῆς Θέμιδος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀλλὰ τοιαύτη ἔρις διεδραματίσθη καὶ μεταξὺ Θέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος περὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν. Ἀλλ' ὡς κατωτέρω διαλαμβάνω καὶ μεταξὺ Θέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος εἰς τὸν Ἐνιπέα. Ὡστε ἡ ἔρις ἀποβαίνει πανελληνίως. Ἴδου ἡ ἔρις. Ὅτι πρὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν κατεῖχεν ἡ Θέμις, ὅπως καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν Ἰχων τῆς Μακεδονίας, μανθάνομεν τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸν Αἰσχύλον, Εὐμεν. 1 ἐ.

*Πρῶτον μὲν εὐχῆ τῆδε πρεσβεύω θεῶν
τὴν πρωτόμαντιν Γαῖαν· ἐκ δὲ τῆς Θέμιν
ἢ δὴ τὸ μητρὸς δευτέρα τόδ' ἔζετο
μαντεῖον, ὡς λόγος τις· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
λάχει θελούσης οὐδὲ πρὸς βίαν τινός,*

Τιτανίς ἄλλη παῖς Χθονός καθέζετο
 Φοίβη, δίδωσιν δ' ἢ γενέθλιον δόσιν
 Φοίβῳ.

Ὁ Αἰσχύλος κατὰ τοῦτο ἀποκαλεῖ τὴν Γαῖαν *πρωτόμαντιν*, ἥτοι πρώτην μάντιν καὶ κτήτορα τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν· ταύτην διεδέχθη ἡ κόρη τῆς Θέμις· τὴν Θέμιδα διεδέχθη ἡ ἀδελφὴ τῆς, κόρη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς ἢ Φοίβη, «θελούσης (τῆς Θέμιδος) οὐδὲ πρὸς βίαν τινός». Ἡ δὲ Φοίβη ὡς δῶρον δίδει τὸ μαντεῖον εἰς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα. Περὶ τῆς τοιαύτης διαδοχῆς ἰδὲ καὶ Σχόλια Εὐριπ. Ὀρέστ. 159, 163. Φιλικὴν παράδοσιν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ μαντείου ὑπὸ τῆς Θέμιδος ἀναφέρει καὶ ὁ ὕμνος τοῦ Ἀριστονόου, ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τῶν γάλλων ἀρχαιολόγων, *Bullet. Corr. Hell.* 17, 56β.

ἀγνισθεὶς ἐνὶ Τέμπεσιν | (Ἀπόλλων) βουλαῖς Ζηνός ὑπερόχου, | ἐπεὶ Παλλὰς ἔπεμψε Πυθῶδε, ἤητε Παιάν, | πείσας Γαῖαν ἀνθοτρόφον | Θέμιν τε εὐπλόκαμον θεὰν αἰὲν εὐλιβάνους ἔδρας | ἔχεις, ὦ ἴε Παιάν.

Πλὴν ὅμως αὐτῆς τῆς παραδόσεως περὶ φιλικῆς διαδοχῆς τοῦ μαντείου διεσώθη καὶ ἀντίθετος περὶ βιαίας καταλήψεως τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Αὕτη περιέχεται εἰς τοῦ Εὐριπίδου τὴν Ἰφιγέν. ἐν Ταύροις, στ. 1259 εἰ.

Θέμιν δ' ἐπεὶ γὰς ἰὼν | παῖδ' ἀπενάσσατο Λατῶος ἀποζαθέων | χρηστηρίων... Γαῖα δὲ τὰν μαντείων ἀφείλετο τιμὰν | Φοῖβον φθόνῳ θυγατρός.

Ἄλλ' ὁ Ζεὺς ἐπεμβαίνων τότε «τιμὰς πάλιν | θῆκε Λοξία».

Ἄλλὰ καὶ τρίτην παράδοσιν διέσωσεν ὁ Πλούταρχος, Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας 860d, καθ' ἣν ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Θέμις συνεπροφῆτευον: «ἀφαιρούμενος (ὁ Ἡρόδοτος) τοῦ θεοῦ μαντείαν καὶ καλὴν καὶ ἀγαθὴν καὶ τῆς λεγομένης συμπροφητεύειν Θέμιδος ἄξιαν».

Ἐπανερχόμεθα τώρα εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Ἰχναῶν τοῦ Ἀξιοῦ.

Ἰχναίην χώραν· τὴν Μακεδονίαν· ἐνθα τὸ μαντεῖον Ἀπόλλων κατέσχε καὶ τιμᾶται Ἰχναίη Θέμις.

Ἐκ τούτου τὸ πρῶτον μανθάνομεν ὅτι εἰς τὰς Ἰχνας τοῦ Ἀξιοῦ ὑπῆρχε μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ εἰς τὰς Ἰχνας ὡσαύτως ἐτιμᾶτο ἡ Ἰχναίη Θέμις. Ἐχομεν δηλαδὴ καὶ ἐν Ἰχναῖς τοῦ Ἀξιοῦ, ὅπως εἰς τοὺς Δελφούς, τὴν λατρείαν τῆς Θέμιδος μαζὶ μὲ τὴν λατρείαν τοῦ μαντικοῦ Ἀπόλλωνος. Τοῦτο καὶ ὁ Weniger ἀποδέχεται ἐν Roschers, *Lex.*, τόμ. Ε' στ. 590. Ἄλλ' ἡ μακεδονικὴ παράδοσις μὲ ποίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς ἀνωτέρω δελφικὰς παραδόσεις ταυτίζεται; Ἡ ἀπάντησις εἰς τοῦτο τὸ ἐρώτημα δίδεται ἐκ τοῦ ρήματος κατέσχε (τὸ μαντεῖον ὁ Ἀπόλλων). Τὸ ρῆμα δηλαδὴ κατέσχε ἔχει ἐδῶ τὴν ἔννοίαν βιαίας καταλήψεως τοῦ μαντείου ἢ εἰρηνικῆς; Οἰανδῆποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχη τῶν δύο σημασιῶν, τὸ ρῆμα κατέσχε περιέχει τὴν κεντρικὴν ἐν-

νοικν τῆς μυθολογικῆς παραδόσεως τῶν Ἰχνῶν. Ἡ κεντρικὴ ἔννοια τῆς μυθολογικῆς παραδόσεως τῶν Ἰχνῶν εἶναι ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπελθοῦσα εἰς τὰς Ἰχνας τοῦ Ἀξιῦ ἐπέφερον ἀναταραχὴν εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν θρησκευομένων ἐλλη- νων Ἰόνων κατοίκων τῆς πόλεως. Ἡ νέα θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπως ἦτο φυσι- κόν, ἐπάλαισεν ἕως ὅτου κατισχύσῃ, ἕως ὅτου ἡ παλαιὰ θρησκεία τῶν Ἰχναίων, ὑπο- χωροῦσα διαρκῶς καὶ περιοριζομένη εἰς τοὺς ἐκάστοτε πρεσβυτέρους τῶν πολιτῶν, ἀφήσῃ τὸ στάδιον ἐλεύθερον εἰς τὸν νικητὴν θεόν. Ἡ πάλη αὕτη ἀναμφιβόλως διήρ- κησεν ἐπὶ πολλὰς γενεάς. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς μακροχρονίου πάλης ταύτης, ἡ μυ- θολογικὴ παράδοσις τῶν Ἰχνῶν διὰ μιᾶς μόνον λέξεως διετύπωσε, διὰ τῆς λέξεως κατέσχε (ὁ Ἀπόλλων). Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ ἀντίπαλος θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἡ ἡτ- τηθεῖσα κατὰ τὴν πάλην; Ἡ μυθολογικὴ παράδοσις τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ γραμματικοῦ οὐδὲν ἀναφέρει. Λέγει μόνον ὅτι ἐν Ἰχναῖς τοῦ Ἀξιῦ τιμᾶται ἡ Ἰχναία Θέμις. Ἡ εἴ- δησις αὕτη παρέχεται ὑπὸ τοῦ γραμματικοῦ ἐν συσχετίσει μὲ τὴν κατάληψιν τοῦ μαν- τείου τῶν Ἰχνῶν ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, διότι ὁ γραμματικὸς λέγει ἔνθα (ἐν Ἰχναῖς) τὸ μαντεῖον Ἀπόλλων κατέσχε καὶ τιμᾶται Ἰχναίη Θέμις. Ἐν πρώτοις εἶναι ἀναμφι- σβήτητον ὅτι ἐλατρεύετο εἰς τὰς Ἰχνας τοῦ Ἀξιῦ καὶ ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Θέμις. Τί- νος δὲ ἐκ τῶν δύο τούτων θεῶν ἡ λατρεία ἦτο ἀρχαιοτέρα καταφαίνεται ἐκ τοῦ ρή- ματος κατέσχε. Ἡ λατρεία λοιπὸν τῆς Θέμιδος εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα εἰς τὰς Ἰχνας τοῦ Ἀξιῦ.

Τώρα τίθεται τὸ ἐρώτημα· πρῶτον ποία ἦτο ἡ θέσις τῆς Θέμιδος εἰς τὸ ἀρ- χαιότατον μαντεῖον τῶν Ἰχνῶν καὶ δεύτερον ποία μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀπόλλωνος. Ζητήματα περὶ τῶν ὁποίων διαλαμβάνω ἀλλαχοῦ. Ἐπὶ τοῦ πρῶτοντος ἐπανέρχομαι εἰς τὸν Στράβωνα ὅστις διέσωσε τὴν εἰδητιν περὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Θέμιδος τοῦ Ἐνιπέως· Ἰχναί, ὅπου ἡ Θέμις Ἰχναία τιμᾶται. Ἐκ τούτου διδασκόμεθα μόνον ὅτι εἰς τὰς Ἰχνας τοῦ Ἐνιπέως οἱ πρωτομετανάστατοι Ἴωνες ἐκ τοῦ Ἀξιῦ συνεπαγόμενοι τοὺς θεοὺς των μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν Θέμιδα, ἴδρυσαν ἱερόν τῆς ὁμωνύμου Ἰχναίας Θέμιδος. Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο βεβκίως σημαίνει τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς τῆς ἐξ Ἰχνῶν (τοῦ Ἀξιῦ), προσέλαβεν ὅμως μὲ τὸν χρόνον πλὴν ἄλλων καὶ τὴν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ Νέμεσις (Roschers, Lex. ἐν λ. Themis. Willamowitz, Glaube, 1, 207). Καὶ ὁ μὲν Στράβων οὐδὲν λέγει περὶ μαντείου τῶν Ἰχνῶν τοῦ Ἐνιπέως, οὐδὲ περὶ ἔριδος Θέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος· ἀναφέρει ὅμως τὰ περὶ Φυλλαίου Ἀπόλλωνος. Εἰς ἀπόστασιν δηλαδὴ ὀλίγων χιλιομέτρων, κατὰ τ' ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν Ἰχνῶν τοῦ Ἐνι- πέως ὑπῆρχε τὸ Φύλλειον ὄρος πρὸς τὸν σημερινὸν Βλοχόν, παρὰ τὸ ὅποσον ἡ ἀρ- χαία πόλις τῆς Θεσσαλιώτιδος ὁ Φύλλος, ὅπου ὑπῆρχε κατὰ Στράβωνα ἱερόν τοῦ Φυλλαίου Ἀπόλλωνος. Ἡ βωβὴ εἰδητις αὕτη διδάσκει πολλά. Πρῶτον ὅτι ἡ θρη- σκεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἰσβαλοῦσα εἰς τὴν Θεσσαλιώτιδα δὲν κατέκτησε τὴν πόλιν

τῶν Ἴωνων τὰς Ἴχνας. Ἡ θρησκεία τῆς Ἰχναίης Θέμιστος ἀπέκρουε τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸ αὐτὸ ἱστορικὸν γεγονός διαπιστώνομεν καὶ εἰς τὰς Ἰωνικάς Ἴχνας τοῦ Ἀξιοῦ μέχρι τῆς τελικῆς ἐκνικήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἄλλ' εἰς τὸν Ἐνιπέα ἢ ἄμυνα τῆς Θέμιστος μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν ἀξιόλογος. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος κατεῖχε μὲν τὸν Φύλλον ἀλλὰ δὲν διεδόθη εἰς τὰς Ἴχνας. Οἱ Ἴωνες τοῦ Ἐνιπέως ἀποδεικνύονται συντηρητικώτατοι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μαντικὴ παρακολουθεῖ τὸν θεὸν τοῦ φωτός Ἀπόλλωνα, τὸν φωτίζοντα τὸν κόσμον, τὸν βλέποντα καὶ γινώσκοντα τὰ πάντα, θεωρῶ πιθανώτατον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Φυλλαίου Ἀπόλλωνος ἡσκεῖτο καὶ μαντικὴ. Καὶ ὅτι εἰς ὀλίγων χιλιόμετρων ἀπόστασιν δύο ἀντίπαλα μαντεῖα ἀντηγωνίζοντο τὸ τῆς Ἰχναίης Θέμιστος καὶ τὸ τοῦ Φυλλαίου Ἀπόλλωνος. Ἐνεκα δὲ τῆς διαπιστουμένης ἐχθρότητος τῆς Ἰχναίης Θέμιστος ἐνισχύεται ἡ γνώμη τοῦ γάλλου ἐπιγραφικοῦ κ. Robert, ὅστις προξενίαν τῶν Δελφῶν ἀπονεμηθεῖσαν Ἀντιγόνῳ Ἀσάνδρου Ἰχναίῳ ἀποδίδει εἰς τὴν πόλιν Ἴχνας τοῦ Ἀξιοῦ καὶ ὄχι τοῦ Ἐνιπέως. Ἐπίσης δὲ τὴν θεωροδοσίαν Δίου Ἀλκίτου εἰς τὰς Ἴχνας τοῦ Ἀξιοῦ. Ἡ εὐμένεια τῶν Δελφῶν πρὸς τὰς Ἴχνας τοῦ Ἀξιοῦ, πόλιν τὴν ὁποῖαν ὁ Ἀπόλλων κατέσχευεν, εἶναι εὐλογος. Ἀνεξήγητος δὲ θὰ ἦτο εὐμένεια τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὰς Ἴχνας τοῦ Ἐνιπέως. Ἰδὲ G. Daux ἐν Fouilles Delphes III, 3, ἀριθμ. 207. Robert, Hellenica, τόμ. Β', 1946, σ' 86, Bulet. Corr. Hellen., τόμ. 45, 17, στίχ. 63.

Β' Ἡ ἀποίκησις τῆς Ἰωλκοῦ.

Ὁ P. Kretschmer (Glotta, 1, 13) ἐθεωροῦσε πολὺ ἐλκυστικὴν τὴν ἐρμηνείαν τῆς Θεσσαλικῆς τοπωνυμίας ἢ Ἰωλκός, κατὰ τὴν Ἰλιάδα δὲ Β 712 καὶ τὴν Ὀδύσειαν λ 256 Ἰωλκός, ὡς λιμένος Ἰωνικοῦ, κτίσματος τῶν Ἴωνων, διότι τοῦτο ἠθέλην ἀποδείξει τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ποτε ἐν τῇ Βορείᾳ Ἑλλάδι τῶν Ἰώνων πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε δὲν ἦτο ἀποδεδειγμένον. Τούναντίον μάλιστα ὁ Ed. Meyer, Forsch. zu alt. Gesch. 1, 132 ἰσχυρίσθη ὅτι τὸ ὄνομα Ἴωνες τὸ πρῶτον ἐν Ἰωνίᾳ τῆς Μ. Ἀσίας ἐμφανίζεται καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχαν Ἴωνες πρὸ τῆς ἐποικίσεως τῶν Λυδικῶν καὶ Καρικῶν ἀκτῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἐν τούτοις περὶ τῶν Ἴωνων τῆς Μακεδονίας ἰδὲ τὴν περὶ τοῦ Ἀξιοῦ πραγματείαν μου (βλ. σ. 75 κέξ. τοῦ παρόντος τόμου). Ὁ Fick ἐν Bez. Beitr. 26, 236 ἐ καὶ ὁ Gruppe, Gr. Myth. 737, 7 ἐθεωροῦσαν τὴν λ. Ἰάων ὡς ἀρχαῖον λατρευτικὸν ὄνομα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐρμηνεύοντες=ἱατρός, ὡς ἀπὸ τοῦ ρήμ. ἰᾶσθαι. Ἀλλὰ τοῦτο κατὰ τὸν Kretschmer δὲν εἶναι ὀρθόν, διότι τῆς μὲν λ. Ἰάων τὸ ἀρχαῖον Ἰ εἶναι βραχύ, τοῦ δὲ ἰάομαι μακρόν. Ἄλλ' ὁ Gruppe 1, 545, 1 ἐταύτιζε τὰ μετὰ μακροῦ ἰ ὀνόματα Ἰασίων, Ἰασος, Ἰάσιος μετὰ τὸ ὄνομα Ἰάσων, τοῦ ὁποῖου τὸ ἰ εἶναι βραχύ, ὅπως τῶν ὀνομάτων Ἴωνες, Ἰωλκός. Ὁ Κτ. περὶ τῆς ἐτυμο-

λογίας τῆς λ. Ἰαωλκός τοῦ Ὅμηρου λέγει ὅτι ἀντι Ἰαωλκός (ἐν τῷ ὄνομα ἦτο πράγματι τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου) ἔπρεπε νὰ ἀναμείνωμεν Ἰαόνων Ὀλκός, ἢ Ἰαώνιος Ὀλκός, καθ' ἃ Ἀχαιῶν Λιμῆν, Ἀκτῆ, Ἰόνιος Πόντος. Ἀλλὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ ὀνόματος Ἰωλκός ἄλλως ἐρμηνεύω. Τοῦτο θὰ δείξῃ ὅτι ἡ Ἰωλκός ἦτο κτίσμα τῶν Ἰώνων. Δηλ. θεωρῶ τὴν λ. σύνθετον ἐκ τοῦ Ἰὰς-ὀλκός. Εἶναι δὲ ἡ τοιαύτη σύνθεσις ἀπὸ τὰς λεγομένας νόθους· εἶναι τῶ ὄντι παράθεσις δύο λέξεων τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κλίσεως. Ἡ πρώτη λ. Ἰὰς εἶναι ἀπροσδιορίστου γένους, ὡς ἦτο ἡ λ. μάκαρ, λατιν. *uber, vetus*, γλωσσικὰ ἀπολιθώματα ἀπὸ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ δῆλωσις τοῦ γραμματικοῦ γένους δὲν ἦτο ἀκόμη ἀναγκαία (Γ. Χατζιδάκι, Ἀκαδ. Ἀναγν., τόμ. Β' σ. 14, 355. Γ. Τσερέπη, Τὰ σύνθετα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, 1902, σ. 170). Ἐξ ἐκείνης τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς κατάγονται τὰ ἀπολιθώματα Ἑλλάς στολή, Ἰὰς φωνή. Εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἡ λ. Ἰὰς-άδος ἦτο γένους θηλυκοῦ, ὡς Ἡρόδ. 1, 149 «αὐτὰι μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι» = αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις, Θεουκιδ. 4, 61, Στράβ. Θ, 392. Ἡ δευτέρα λέξις τῆς παραθέσεως ὁ ὀλκός = νεωλκός, ὡς Ἡρόδ. 2, 154 «πρὸς θαλάσσης... οἱ ὀλκοὶ τῶν νεῶν ἦσαν». Κατὰ ταῦτα Ἰὰς-ὀλκός, ἐν μιᾷ ἐκφορᾷ Ἰαολκός (τοῦ σίγμα μεταξὺ φωνηέντων ἀποβαλλομένου), κατὰ συναίρεσιν δὲ Ἰωλκός = Ἰωνικὸν Νεώλκιον, ἦτοι Ἰωνικὸς λιμῆν, Ἰωνικὸς ναύσταθμος· ἐπικὸς δὲ τύπος εἶναι Ἰαωλκός. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη καταδεικνύει ὅτι ἡ Ἰωλκός, κειμένη ὡς ὁ Χρ. Τσοῦντας ἀπέδειξεν, ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ λεγομένου *Κάστρο τοῦ Βόλου*, ἢ τὰ *Παλαιά*, ἦτο κτίσμα τῶν Ἰώνων, οἵτινες ἤλθαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐκ τοῦ Ἀξιῶ, ὁ πρῶτος λιμῆν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ τοῦ Παγασητικοῦ, εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, τὸν ὁποῖον διεδέχθησαν εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους αἱ Παγασαί, ἢ Δημητριάς, ὁ Βόλος. Τὴν ἐρμηνείαν μου ταύτην ἐνισχύει προϊστορικὸν γλωσσικὸν ἀπολιθώμα, διασωθὲν ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ λεξικογράφου Ἡσυχίου, περὶ τοῦ ὁποῖου ἰδὲ ὅσα ἔγραψα εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἀξιῶ πραγματείαν μου, ἔχον οὕτω: *ἰῶλκα* = *αὐλακα*. Ὁ Gruppe, ἐνθ' ἄν. σ. 549 ἠρμήνευσε τὸ ἀπολιθώμα τοῦτο ὅτι σημαίνει ἱερὰν αὐλακα τῆς γῆς ἀναγομένην εἰς λατρείαν τῆς Δήμητρος, περὶ τῆς ὁποίας ὁμως οὐδεμία ὑπάρχει μαρτυρία, εἰμὴ ὅτι ὁ ἥρωρ Ἰασίων, δαίμων τῆς εὐφόρου αὐλακος τῆς γῆς, ἦτο ἐραστὴς τῆς Δήμητρος. Ἀπὸ ταύτην δὲ τὴν ἱερὰν αὐλακα ὠνομάσθη ἡ πόλις Ἰωλκός. Τοῦτο ἀπεδέχθη καὶ ὁ Stählin, Pauly-Wiss. R. E. ἐν λ. Ἰωλκός στ. 1851 ἐ. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἐτέρα γλῶσσα τοῦ Ἡσυχίου βοηθεῖ εἰς κατανόησιν τοῦ ἀπολιθώματος. Αὕτη λέγει *αὐλαξ* = τὸ σχίσμα τοῦ ἀρότρου, διόρυξ, σπήλαιον. Ὡστε τὸ προϊστορικὸν ἀπολιθώμα *ἰῶλκα* ἐσήμαινε διώρυχα. Διῶρυξ δὲ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ πρὸς ἄγραν ἰχθύων τῆς θαλάσσης δὲν εἶναι ἀσύνηθες· σήμερον εἰς τοὺς μυχούς ὄρμων, εἰς Αἶνον, Κύθνον, Μύκονον, Πόντον κατασκευάζουν *αὐλάκια*, ἦτοι διώρυγας εἰς τὰ ὁποῖα ἀγρεύονται εἰσδύοντες ἐκ τῆς θαλάσσης ἀγεληδὸν ἰχθύες, (Ἱστορ. Λεξικ. τῆς Νέας Ἑλλην.

τόμ. Γ' σ. 293). Εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων τοιαῦτα φυσικὰ ἢ τεχνητὰ ἔργα ἐκαλοῦντο πόροι, αὐλακες, διώρυχες· ὡς Θεόφρ. Ἰστ. Φυτ. 4, 7 (ἐπὶ ἀμπώτιδος) «καταλείπονται δέ τινες διώρυχες (ἐν τῇ γῆ) δι' ὧν διαπλεύουσιν». Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. 1, 29 (περὶ ὀρύγματος ὑπογείου, «οἱ ἐπὶ τοὺς μυχοὺς πόροι καὶ αὐλακες... ἀνεπτομοῦντο». Ἡ δὲ λέξις ἰῶλξ, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶναι σύνθετος, ὡς ἡ Ἰωλκός, ἐκ τοῦ ἰᾶς - ὦλξ - ἰῶλξ = ἰωνικὴ αὐλαξ, ἥτοι αὐλαξ ἀλιευτικὴ ἔργον τῶν Ἰώνων· Curtius, Gr. Etym.⁴ σ. 563, ὅπου παρατίθεται ἡ ἐτυμολογικὴ σχέσις τῶν ἄλοξ, αὐλαξ, ὄλοξ, ὦλξ. Ὅτι ἡ τοιαύτη αὐλαξ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου ἐχρησίμευσεν εἰς ἀλιευτικούς σκοπούς, ἀπόδειξις εἶναι ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἰδρύθη ὁ σημερινὸς Βόλος. Βόλος δὲ σημαίνει τὴν βολὴν τῶν δικτύων πρὸς ἀλιεῖαν, πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος· καὶ τὸπον κατὰλληλον δι' ἀλιεῖαν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ τόποι ἐκλήθησαν Βόλοι. (Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, ἐν λ. βόλος). Ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου οἱ Ἴωνες κατεσκευάσαν τὴν ἀλιευτικὴν αὐλακα, παρὰ τὴν Ἰωλκόν, οἱ νεώτεροι Ἑλληγες ἔκτισαν τὴν πόλιν Βόλον. Αὐτὴ εἶναι ἡ στενὴ σχέσις τοῦ προϊστορικοῦ ἀπολιθώματος ἰῶλξ μὲ τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ μὲ τὴν νεωτέραν τοπωνυμίαν ὁ Βόλος. Ὁ Σχολιαστὴς εἰς Ἀπολλών. Ρόδ. 1089 ἐ. λέγει· «Αἰμονία τὸ πρότερον ἢ Θεσσαλία. διαίρεται δὲ εἰς μέρη τέσσαρα· Πελασγιῶτιν, Θεσσαλιῶτιν, Ἰωλκίτιν, Φθιώτιν». Ἰωλκίτις πιθανῶς ἐκαλεῖτο ἢ περὶ τὴν Ἰωλκὸν χώρα· καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς παρανόγησις ἀντιγραφῆως ἀντι Ἑστιαῖωτις, (Ἀρβανιτόπουλος εἰς Πρακτικά, ἔτ. 1909, 155, 157, 159). Εἰς τὴν Ἰωλκὸν ἐγεννήθη ὁ δημοτικώτατος τῆς ἀρχαιότητος μῦθος τῆς Ἀργοῦς καὶ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ὁ ὁποῖος ἀπηχεῖ τὰς πρώτας κατὰ θάλασσαν ἐξερευνήσεις τῶν Ἰωνικῆς καταγωγῆς Μινυῶν οἱ ὁποῖοι ἀπέφυγον τὴν Ἰωλκὸν μετὰ τοὺς Ἴωνας. Στράβ. 9, 2, 40, Σχόλ. Ἀπολλων. Ρόδ. 1, 763 «τὴν γὰρ Ἰωλκὸν Μινύαι ἔκουν, ὡς φησι Σιμωνίδης ἐν Συμμίτοις». Ὁ Διόδωρος XX 110 ἀναφέρει «Μινύα, πόλις Θεσσαλίας, ἢ πρότερον Ἀλμωνία». Καὶ ὁ βυζαντινὸς λεξικογράφος Στέφανος «Μινύα πόλις Θεσσαλίας ἢ πρότερον Ἀλμωνία, ἀπὸ Μινυοῦ κληθεῖσα». Ἡ βεβαίως αὕτη τοῦ βυζαντινοῦ λεξικογράφου διεπιστώθη διὰ τῆς Θεσσαλικῆς ἐπιγραφῆς IG, IX, 2, ἀριθ. 521, τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χρ. ὅπου ἀναγράφεται «καὶ οἶδα γεωργοῦντας Κονδαεῖς καὶ νεμομένους τὰ περὶ τὸν πύργον τὸν ὑποκάτω τῆς Μινύης». Βεβαίως ἡ Μινύα τοῦ Στεφάνου καὶ ἡ τῆς ἐπιγραφῆς ταυτίζονται. Ὡστε ἡ Θεσσαλικὴ αὕτη πόλις ἐσώζετο τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χρ., καὶ ἂν μὴ αὐτούσις, ἀλλὰ τουλάχιστον ὡς τοπωνυμία Θεσσαλικὴ τῆς Πελασγιώτιδος. Ὁ τύπος τῆς Μινύης δὲν εἶναι τῆς αἰολικῆς διαλέκτου, ἥτις διετήρησε τὸ ἀρχαῖον $\bar{\alpha}$ μακρὸν τῆς ἰαπετικῆς, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον. (Ἰδὲ ἀνωτ. σ. 77 ἐ.). Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ Μινύαι ὠμιλοῦσαν ἰωνικὴν διάλεκτον εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν καὶ ὁ λαὸς τῶν Μινυῶν ἀποτελοῦσε κλάδον τῆς Ἰωνικῆς φυλῆς. Τοῦτο ἐξ ἄλλου διαφαίνεται ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε γνωστὴν

ἔκφρασιν τοῦ ἐμπορικοῦ, ἀποδημητικοῦ καὶ ναυτικοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ των. Ἡ θέσις τῆς φερωνύμου πόλεως των ἢ Μινύη, κειμένης παρὰ τὰ Τέμπη, Β τοῦ Μοψίου, (Pauly - Wiss, R.E, 7, 2276), δείχνει ὅτι οἱ ἀπὸ Β κατερχόμενοι πρωτομετανάστα¹ Μινύαι, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν προθεσσαλικὴν πεδιάδα, δηλαδὴ τὴν πελασγικὴν, παρὰ τὰ Τέμπη. Ὅταν περὶ τὸν IB' αἰ. π. Χρ. ἐπῆλθαν ἐξ Ἠπείρου οἱ Θεσσαλοὶ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πηγειοῦ καὶ κατέκτησαν αὐτήν, τότε, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ πλεῖστον τῶν Ἰώνων τῆς Ἰωλκοῦ μετηνάστευσε διὰ θαλάσσης· τὴν δὲ Ἰωλκὸν κατέλαβον οἱ Μινύαι, ὡς παραδίδει ὁ Σιμωνίδης ἐν τοῖς Συμμίκτοις. Ἡ ἀθόδος τῶν Μινυῶν ἀπὸ Τεμπῶν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, παρὰ τὴν Κωπαῖδα, ὅπου ὁ Μινύειος Ὀρχομενός, ἠκολούθησε τὴν γεωπολιτικὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν διετύπωσα ἀνωτέρω εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἀξιῦ πραγματείαν μου, ὅτι δηλ. ἡ βαρβαρότης εἰς τὴν Βαλκανικὴν κατέβαινεν ἤδη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπὸ Β πρὸς Ν καὶ ὄχι ἀντιστρόφως. Διὰ τοῦτο ἡ συσχέτισις τῶν Μινυῶν τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Βοιωτίας μὲ τοὺς Ἀργοναύτας τῆς Ἰωλκοῦ, ἥτις κατὰ τὸν Stier «πλήρως σκοτεινὴ παραμένει» (Pauly-Wiss, R. E. ἐν λ. Μινύαι) καὶ ἥτις κατὰ τὸν Ed. Meyer, Gesch. Altert. II² 1, 262 ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον εἰς τοὺς μεθ' Ὀμηρον χρόνους, θὰ ἐρμηνευθῆ διὰ τῆς ὡς ἄνω γεωπολιτικῆς ἀρχῆς. Ὅταν ὁμως κατὰ τὸν IB' αἰ. π. Χρ. ἐπῆλθαν ἐξ Ἠπείρου οἱ Δωρικῆς φυλῆς Θεσσαλοὶ κατακτῆται κατὰ τῶν λαῶν τῆς ἐξ αὐτῶν ὀνομασθείσης Θεσσαλίας, τούτων ἄλλοι, ὡς οἱ Περραιβοί, οἱ Μάγνητες, οἱ Φθιώται Ἀχαιοί, οἱ Ἴωνες τῆς Ἰωλκίτιδος ἀπωθήθησαν εἰς τὰ περιφερειακὰ τῆς πεδιάδος ὄρη, ὅπου ἐξησφάλισαν τὴν ἐλευθερίαν των κατόπιν ἀγώνων, οἱ δὲ παραμείναντες κατέστησαν δούλοι τῶν Θεσσαλῶν πενέσται. Οἱ καταφυγόντες εἰς τὰ ὄρη λαοί, ὡς οἱ Περραιβοί, οἱ Μάγνητες, διὰ νὰ σώσουν τὴν ἐλευθερίαν των, πράγματι κατόπιν ἀγώνων τὸ ἐπέτυχαν. Διότι ἐν πρώτοις πάντα τὰ ὄρη γενικῶς στεγάζουν λαοὺς ἀπωθημένους, ὡς ἐν προκειμένῳ οἱ ὑπὸ τῶν κατακτητῶν Θεσσαλῶν καταδιωχθέντες λαοί, οἱ Περραιβοὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ τὰ Καμβούνια, οἱ Μάγνητες εἰς τὸ Πήλιον. Οὗτοι, ὡς εἶναι φυσικόν, ἀποτελοῦσαν μικρὰς δυνάμεις κατατετμημένας, αἱ ὁποῖαι διὰ ν' ἀποκτήσουν πολιτικὴν σημασίαν, ἔπρεπε νὰ τὸ ἐπιχειρήσουν δι' ἐνώσεως. Πῶς θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ τοιαύτη ἐνωσις τῶν κατατετμημένων ὄρεινῶν δυνάμεων; Ἐπειδὴ οἱ καταφυγόντες εἰς τὸ Πήλιον Μάγνητες ἔλαβαν συνείδησιν τοῦ κοινοῦ γεωγραφικοῦ παράγοντος, ὁ ὁποῖος τοὺς περιέβαλεν, ἥτοι τοῦ ὄρους· τοῦτο τοὺς ἤνωνεν, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ προβάλλουν ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐπιβουλεωμένων τὴν ἐλευθερίαν των. Ὅπως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀπὸ τοῦ 1420 μ. Χρ. καὶ ἐξῆς οἱ Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς συνοικίζοντο εἰς τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὄρη διὰ νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν ἐλευθερίαν των (Ν. Γεωργιάδου, Θεσσαλία, σ. 140, 141). Ὅτι ἡ ἔννοια καὶ ἡ συνείδησις τοῦ κοινοῦ

γεωγραφικοῦ ἀντικειμένου παράγει ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐπὶ τῶν θαλασσίων παραλίων, τῶν ποταμίων ὀχθῶν, ἔγραψα ἤδη εἰς τὰ Μακεδονικά, τόμ. Α' σ. 394 καὶ εἰς τὴν περὶ Ἀξιῶ πραγματείαν μου (βλ. σ. 75 ἐξ. τοῦ παρόντος τόμου). Οἱ Ἴωνες τῆς Ἰωλκίτιδος, λαός, ὡς ἔδειξεν ἡ μέχρι τοῦδε πορεία του κατὰ τὴν ἀπὸ Β μετανάστευσιν, λόγῳ τῆς ἰδιοσυστασίας του, ἀπωθεῖτο μὲν διαρκῶς ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Βαλκανικῆς, ἀλλ' οὐδεμίαν προέβαλεν ἀντίδρασιν εἰς τὴν τοιαύτην ἀπώθησιν ὡς π.χ. οἱ Δωριεῖς· ἀπωθούμενος δὲ ἐτρέπετο εἰς τὰς πεδιάδας καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν, ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Ἀχαιοί, (Ratzel, Polit. Geogr. ἔκδ. γ'. σ. 567). Διωχθέντες τότε ἐκ τῆς πεδιάδος ἠναγκάσθησαν πρὸ τῆς βίας τῶν Θεσσαλῶν, ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν, ν' ἀνέλθουν ἐπὶ τοῦ Πηλίου, τὸ ὅποῖον ἕως τότε, κεκαλυμμένον ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν, ὡς ἐκ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τοῦτο συνήγετο, κατὰ τὴν γνώμην μου, παρέμενεν ἀκατοίκητον, ἐξαιρουμένων τῶν προπόδων αὐτοῦ. Διὰ πρώτην φοράν τότε ἤρχισε τὸ Πήλιον νὰ κατοικῆται. Οἱ περισσότεροι ὅμως τῶν Ἰώνων ἔνεκα τῆς εἰσβολῆς τῶν Θεσσαλῶν εἰκάζω ὅτι ἀπεδήμησαν ἐκ Θεσσαλίας διὰ θαλάσσης. Καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία ἐξασθενήσεως μὲν τῆς Ἰωνικῆς φυλῆς ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐπικρατήσεως δὲ τῆς Ἀχαϊκῆς ὡς τῆς φυλῆς τὴν Αἰολέων. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τούτου· διότι τὸ ὄνομα τῶν Μαγνήτων, οἵτινες εἰς τὴν πεδιάδα εἶχαν ἐξαλιολισθῆ, ὡς ἐξαλιολίσθησαν καὶ οἱ γηγενεῖς Πελασγοί, ἐπεκράτησεν ἐπὶ τοῦ Πηλίου πλήρως, ὥστε ἡ χερσόνησος τοῦ Πηλίου νὰ ὀνομασθῆ Μαγνησία ἔκτοτε καὶ ὄχι Ἰωνία, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Topinard. Ἐν τούτοις τὸ ἰωνικὸν βιολογικὸν κύτταρον τῶν ἀνελθόντων εἰς τὸ Πήλιον Ἰώνων, μετὰ πάροδον ἔκτοτε τόσον αἰῶνων, δὲν ἐξεφυλίσθη ἐπὶ τοῦ Πηλίου, διότι σήμερον βλέπομεν τοὺς Πηλιορείτας ὅτι διακρίνονται διὰ τὸ πνεῦμα των τὸ ἐμπορικόν, τὸ ἀποδημητικόν, τὸ ἐπιχειρηματικόν ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἴωνες. Ἡ δραστηριότης δηλαδὴ αὕτη τῶν Πηλιορειτῶν, εἶναι ἐπιβίωσις Ἰωνικῆ, ἐνῶ ἡ χώρα των καλεῖται Μαγνησία.

Γ' Οἱ δεῖκται τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου.

Ὡς καὶ κατωτέρω γράφω, ὀλίγοι ἀπέμειναν εἰς τὴν Θεσσαλίαν δεῖκται τῆς διαβιώσεως τῶν Ἰώνων ἐν αὐτῇ. Μεταξὺ τούτων καταλέγω: 1) κύρια ὀνόματα ἀνδρῶν Θεσσαλῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν ἱστορικῶν χρόνων, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀνάμνησιν τῆς ἐξ Ἰώνων καταγωγῆς των. Τοιαῦτα εἶναι: α) Ἰουν Ἀρνιαδάιος ἐκ Μητροπόλεως. β) Ἰούνειος ἐκ Μητροπόλεως. γ) Ἰων Ἰπποκράτεος ἐκ Μελιταίας. δ) Πέτρον Ἰούνειος ἐκ Μητροπόλεως. ε) Βερεκκᾶς Ἰάνειος ἐκ Κραννῶνος. 2) Θεοφόρα ὀνόματα ἀνδρῶν Θεσσαλῶν ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν ἱστορικῶν χρόνων, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν εἰς ἔνδειξιν ἀφοσιώσεως τῶν οἴκων των εἰς τὴν θεὰν Θέμιδα, προστάτιδα τοῦ οἴκου των. Εἶναι δὲ ἡ Θέμις τῆς Θεσσαλίας ἰωνικῆ θεότης, ἡ εἰσα-

χθεῖσα ἀπὸ τοὺς πρωτομετανάστας Ἰωνας τοῦ Ἀξιοῦ, θεὰ τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, ἢ Ἰχναίη τοῦ Ἀξιοῦ, κατὰ δὲ τὸν Στράβ. 9, 435 καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ὡς Ἰχναία λατρευομένη. Τοιαῦτα θεοφόρα ὀνόματα ἀνδρῶν καταλέγω τὰ ἐξῆς: ὁ Θεμιστίων ἐκ Λαρίσσης, ὁ Θεμιστογένης, Γυρτώνιος, ὁ Θεμιστοκλῆς, Περραιβός, ὁ Θεμίσων, ἐκ Λαρίσσης IG. IX σ. 294. 3. Ἐξ ἔνδεκα ἐπιγραφῶν τῆς Θεσσαλίας, Θεσσαλῶν καὶ Περραιβῶν, ἐσημείωσα ἀναγραφὴν τοῦ μηνὸς Θεμιστιος, ὀνομασθέντος πρὸς τιμὴν τῆς Θεσσαλικῆς Θέμιδος Ἰχναίας, τῆς ἐξ Ἰώνων. Εἰς τὰ Θεοφόρα ταῦτα ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν ὡς καὶ τοῦ μηνὸς παρατηρῶ τὰ ἐξῆς. Ἐπικρατεῖ δηλαδὴ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ὀνομάτων τούτων ὁ ἀρχαῖκός τύπος τῆς λέξεως ἢ Θέμις- τῆς Θέμιστος, ὅπως ἐκλίνεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ ὄχι ὅπως ἐκλίνεται εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἢ Θέμις- τῆς Θέμιδος. Καὶ ἐξ ἐπιγρ. ἀρ. 1236 «Ὁρεσταία ὀνέθεκε τᾶ Θεμισστι».

Τοῦτο ἐνισχύει τὴν Ἰωνικὴν καταγωγὴν τῶν ὀνομάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ μηνὸς (Γ. Ν. Χατζιδάκι, Ἀκαδ. Ἀναγν. 2, 70. 4). Ζεύγη τινὰ γλωσσικῶν ἀπολιθωμάτων τὰ ὅποια διέσωσαν ἐκ τῆς ἐξαφανίσεως ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Βυζαντινὸς λεξικογράφος Ἡσύχιος, εἶναι ἐνδεικτικὰ ὅτι συνέζησαν ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπὶ αἰῶνας Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες πρὶν ἐνοποιηθῶν εἰς Αἰολεῖς. Ἄν ἐξαιρέσωμεν πρὸς Β τῆς Θεσσαλίας ἄλλο ἓνα Μέσον Ὅρος μικρότερον τοῦ πρώτου, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Κάτω Ὀλύμπου μέχρι τῆς Ὀσσης, τὸ ὑπόλοιπον, ἄλλοτε λιμναῖον ἔδαφος τῆς Θεσσαλίας, μετὰ τὴν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων, εἰς ἐπιφάνειαν ἀποτελοῦσε γεωργήσιμον πεδιάδα τὴν μεγαλύτεραν ὅλης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα λείπουν οἱ φυσικοὶ ὅροι τῆς ἀπομονώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅπως τοῦτο κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ὄρη ἐπιτυγχάνεται, δυσχεραίνεται διὰ τοῦτο ἡ ἀπομόνωσις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντιθέτως διευκολύνεται ἢ ἀνάμιξις αὐτῶν καὶ ἡ ἐνοποίησης, ὅθεν ἐπέρχεται ἀφομοίωσις. Διὰ τοῦτο ὅταν ἀπὸ Β ἔφθασαν οἱ πρωτομετανάσται Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἐνοποιητικὴν δύναμιν τῆς πεδιάδος. Εἰς αὐτὴν ἰθαγενεῖς Πελασγοί, Ἀχαιοί, Ἴωνες, ὅσοι δὲν μετηνάστευσαν ἐν συνεχείᾳ, συναπετέλεσαν τοὺς Αἰολεῖς τῆς Θεσσαλίας· ἐξαιολίσθησαν δὲ καὶ οἱ νέοι κατακτηταὶ τῆς πεδιάδος οἱ Θεσσαλοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν δωρικῆς φυλῆς. Τὰ γλωσσικά, ὡς ἄνω, ταῦτα ζεύγη εἶναι 1) ἡ Θανμακίη - ὁ Δομοκός, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου, τὸ δεύτερον τῆς Ἀχαικῆς. Ποῖαι ἦσαν αἱ πόλεις τῆς ἀρχαιότητος, αἱ φέρουσαι τὰ ὀνόματα ταῦτα;

Ἡ Ὀμηρικὴ Θανμακίη, ὑπαγομένη εἰς τὸ κράτος τοῦ Φιλοκτήτου, Ἰλιάδ. Β 716, ἐθεωρεῖτο ὡς κειμένη μεταξὺ Μεθώνης, τῆς Μαγνησίας, νῦν Λεχωνίων καὶ Μελιβοίας, ἐξηφανίσθη δὲ μετὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους. Ἀλλὰ τοπογραφικῶς νὰ καθορισθῇ ἡ ἀρχαία αὐτῆς προομηρικὴ θέσις ἀπέβη μάταιον. Ζήτημα τίθεται εἰς ποῖαν σχέσιν εὐρίσκεται τὸ ὄνομα τῆς Ὀμηρικῆς ταύτης πόλεως μὲ τὸ ὄνομα τῆς σημερινῆς τῆς Φθιώτιδος κωμοπόλεως ὁ Δομοκός. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τοῦ σημερι-

νοῦ Δομοκοῦ ἦτο ἀνέκαθεν σημαντική· διότι οὗτος ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἄξονος Θεσσαλίας-Μέσης Ἑλλάδος, ὅστις συνέδεε τὴν Ἄμφισσαν διὰ Λαμίας μὲ τὰ Τέμπη. Ἡ ἀρχαία πόλις τοῦ σημερινοῦ Δομοκοῦ ἐκαλεῖτο κατὰ πληθ. ἀρ. οἱ *Θαυμακοί* ὡς καὶ τὸ ἐθνικὸν ὄνομα, ἐνικ. ὁ *Θαυμακός*. Πότε καὶ πῶς ἐνεφανίσθη τὸ ὄνομα *Δομοκός*, καθ' ἐνικ. ἀριθμὸν; Μέχρι τοῦδε ἦτο ἄγνωστον τοῦτο. Ἴδὲ Fr. Stählin ἐν Panly-Wiss., R.E. Zw. R. II. 5, 1331 ἑ. Ἐν τούτοις ἐνδειξις ὑπάρχει εἰς τὸν βυζαντινὸν λεξικογράφον Στέφανον, ὅστις ἐν λ. θαυμακία τῆς (Μαγνησίας) προσθέτει: «δευτέρα πόλις κατὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, οἱ ἐνοικοὶ *Θαυμακοί*». Αὕτη ἡ δευτέρα πόλις, ἡ ὁμώνυμος τῆς Ὀμηρικῆς ἐπὶ τῆς Μαγνησίας, ἦτο ἡ ἀρχαία *Θαυμακοί*, νῦν δὲ *Δομοκός*. Ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ μνεῖα τῆς Ὀμηρικῆς Θαυμακίας τελείως εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἐκ τῶν πηγῶν, νέα δὲ μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐνεφανίσθη εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀχαιῶν Φθιωτῶν, ὁ νῦν *Δομοκός*, κατὰ τὴν ἀνωτέρω διατυπωθεῖσαν περὶ τῶν μεταναστεύσεων ἀρχὴν τῆς ὁμωνυμίας πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ μετανάστευσις μετὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους ἐσυνεχίσθη ἐκ Μαγνησίας πρὸς τὴν Φθιώτιδα, ὅπου οἱ μετανάσται ἔκτισαν νέαν Θαυμακίην, τοὺς *Θαυμακοὺς*. Ὅπως τὸ νέον ὄνομα προδίδει, ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν ἦτο πλέον ἐνιαῖος, ὁμοιογενής· διότι καὶ ὁ ἰωνικὸς διαλεκτικὸς τύπος *Θαυμακίη* ἐγκατελείφθη = οἱ *Θαυμακοί*, καὶ ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς οἱ *Θαυμακοί* δείχνει δύο λαῶν συνύπαρξιν καὶ συμβίωσιν ἐντὸς αὐτῆς, ἦτοι Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν. Τὸ περιβάλλον ὅμως τῆς νέας πόλεως ἐν μέσῳ τῶν Φθιωτῶν Ἀχαιῶν ἦτο ὅλως Αἰολικόν. Καὶ τὸ Αἰολικὸν περιβάλλον ἔδωκεν εἰς τὴν νέαν πόλιν διχλεκτικὸν αἰολικὸν ὄνομα *Δομοκός*. Ὅπως ὁ πολίτης τῆς νέας πόλεως, κατὰ τὰς σωζομένας ἐπιγραφάς, ἐκαλεῖτο *Θαυμακός*, οὕτω συγχρόνως ὁ πολίτης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐκαλεῖτο *Δομοκός* αἰολιστί· ὁμωνύμως δὲ ἡ πόλις ἐκαλεῖτο ὁ *Δομοκός*, κατὰ τὸν κανόνα τὸν ὁποῖον διέσωσε Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λ.. Ἐκ τούτου καταφαίνεται πῶς ἡ παράδοσις διεβίβασεν εἰς τὰς ἐπομένους γενεὰς τὰ δύο ὀνόματα τῆς αὐτῆς πόλεως *Θαυμακός* καὶ *Δομοκός*. Ἄς ἐρμηνεύσωμεν τώρα τὸν αἰολικὸν τύπον. Αὕτη ἡ φωνητικὴ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος *Θαυμακός*-*Δομοκός* ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνη κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ἢ τοὺς Μεταβυζαντινοὺς χρόνους· δυνατὸν ἦτο ὅμως νὰ γίνη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μετανάστευσεως ἐντὸς τῆς δευτέρας π. Χρ. χιλιετηρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς πρώτης. Πρῶτον, διότι μόνον κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν ἐποχὴν, οἱ εἰσελθόντες ἀπὸ Β πρωτομετανάσται, ἦσαν ἀκόμη φορεῖς τοῦ ἰνδοευρωπαϊκοῦ ἠχηροῦ δασέος φθόγγου *dh*, ὅστις ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν δευτέραν π. Χρ. χιλιετηρίδα περίπου ἐξελιχθῆ γενικῶς εἰς φθόγγον ἄηχον *δ*ασύν, ἦτοι *θ*, ἦ *φ*, ἐνῶ ἐντὸς τῆς μετανάστευσεως διατηροῦσεν ἀκόμη τὴν ἠχηρότητα τοῦ ἰνδοευρωπαϊκοῦ *dh*, ἀλλὰ χωρὶς πλέον τὴν δασύτητα αὐτοῦ ὡς *δ*. Διεσώθησαν δὲ τοιαῦτα δείγματα τῆς προΐουσης φθογγολογικῆς ἐξελίξεως τοῦ *dh* εἰς ἀπλοῦν *δ* ἀπολιθώματά τινα γλωσσικά, συντηρηθέντα ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ λεξικο-

γράφου Ἡσυχίου, τοῦ ὁποίου αἱ προσπάθειαι διαρκῶς καὶ περισσότερον σήμερον ἐκτιμῶνται, ἐνῶ ἐκ τῶν διασωθεισῶν ἀρχαίων διαλεκτικῶν ἐπιγραφῶν δὲν διαπιστοῦται τοῦτο ἰδὲ Hoffmann, *Dialekte*, τόμ. Α΄-Γ΄. Τοιαῦτα εἶναι: 1) ὁ δάνος. Κατὰ τὸν Πλούταρχον, Ἡθικ. 22c. «δάνον γὰρ Μακεδόνες τὸν θάνατον καλοῦσι». Ἐνταῦθα δηλαδὴ, ὡς ὁ Fick ἠρμήνευσεν, ἔχομεν ρηματικὸν οὐσ. ἐκ τοῦ Ἰνδοευρ. *dhuem*, δάνος-θάν(ατος). Ἐν συνεχείᾳ «δανῶν=κτείνω Μακεδόνες» καθ' Ἡσύχιον. Ἐν προκειμένῳ ἢ ἀπόδοσις τῶν γλωσσικῶν τούτων ἀπολιθωμάτων εἰς τὴν μακεδονικὴν διάλεκτον, ἢ ὁποία ἦτο δωρικὴ, δὲν ἔχει ἀποφασιστικὴν διὰ τὸ θέμα ἡμῶν σημασίαν. Ἐγὼ καὶ τ' ἀπολιθώματα ταῦτα ἀποδίδω εἰς τὴν διάλεκτον τῶν Ἀχαιῶν τοῦ Ἀξιοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας εἰσῆλθαν μετὰ τὸν ἔβδομον μ. Χρ αἰῶνα εἰς τὴν Μακεδονικὴν διάλεκτον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἐκ παραλλήλου νὰ ἀνῆκαν ταῦτα καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Μακεδονικὴν, τὴν πρὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος, καὶ εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἐπομένους γλώσσας. 2) «Δάρρων=Μακεδονικὸς δαίμων, ᾧ ὑπὲρ τῶν νοσοῦντων εὐχονται». Οἱ γλωσσολόγοι ἠρμήνευσαν Δάρρων=Θάρρων, ἤτοι θαρσῶν, δαίμων, τὸν ὁποῖον ἐπεκρλοῦντο οἱ πάσχοντες διὰ ν' ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τῆν νόσον· ὁ δαίμων ἔδιδε θάρρος εἰς τοὺς πάσχοντας. Δὲν εἶναι ὀρθὴ τοῦ Th. Reinach ἢ ἐρμηνεία ὅτι δῆθεν *θαρρῶν*, *θαρσῶν* σημαίνει τὸν ἔχοντα θάρρος, ἐνῶ σημαίνει ἀμφοτέρω καὶ τὸν ἔχοντα καὶ τὸν δίδοντα θάρρος. Ἰνδοευρωπαϊκὴ ρίζα θὰ ἦτο *dhers-*, (Boisacq, *Diction. Étym.* ἐν λ. θάρσος), θρασύτης δὲ Ἰνδοευρ. *dhar-shas*. 3) «δώραξ=σπλήν, ὑπὸ Μακεδόνων». Οἱ γλωσσολόγοι ἐθεώρησαν τὴν λ. *δώραξ* ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν λ. *θώραξ*, ἐνῶ ἢ λ. *σπλήν* ἐσήμαινε καὶ ἐπίδεσμος χειρουργικὸς, ὡς ἐκ τοῦ Ἱπποκράτους καὶ Γαληνοῦ συνάγεται. Ὅτι διεπιστώθη εἰς τὴν Μακεδονικὴν διάλεκτον καὶ ἢ λ. *θώραξ*, ὡς ἀμυντικὸν ὄπλον, τοῦτο σημαίνει ἀπλῶς ὅτι ἢ λ. *θώραξ* ἦτο ἐπίσακτος εἰς τὴν Μακεδονικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ ὅτι ἢ λ. *δώραξ* παραδίδεται ὡς Μακεδονικὴ τοῦτο σημαίνει ἀπλῶς ὅτι ἦτο λ. τῆς Ἀχαϊκῆς διαλέκτου τοῦ Ἀξιοῦ, ὅστις περιελαμβάνετο εἰς τὸ Μακεδονικὸν βασίλειον, δὲν ἀποκλείεται βεβαίως καὶ νὰ εἰσῆχθη ἢ λ. εἰς τὴν Μακεδονικὴν διάλεκτον. Ἰδὲ περὶ τούτου ἀνωτέρω σ. 86. 4) «Ξανδικὰ=ἑορτὴ Μακεδόνων, Ξανδικοῦ μηνὸς ἀγομένη» Ἡσύχιος. Ἐνῶ σήμερον ὁ μοναδικὸς κῶδιξ τοῦ Ἡσυχίου φέρει τὴν γραφὴν Ξανθικά, Ξανθικοῦ. Τὸ σύμπλεγμα *νθ* ἐνταῦθα ἀνιστοιχοῦν εἰς τὸ *νη* τῆς ἄλλης Ἑλλάδος προέρχεται εἰσαχθὲν ἀπὸ ἀχαικὴν διάλεκτον τοῦ Ἀξιοῦ ἢ ἐκ παραλλήλου κατεῖχε τοῦτο καὶ ἢ ἀρχαία Μακεδονικὴ; Ὅπως δὴποτε μένει ἀδιαμφισβήτητον ὅτι ἀποσπασθεῖσαι ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ διάλεκτοι ἀπὸ τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς ἔφεραν μαζὶ τῶν τὸν ἡχηρὸν δασὺν φθόγγον *dh*, ὅστις ἐν Ἑλλάδι ἐξελίχθη εἰς φθόγγον ἄηχον δασύν, ἤτοι *θ*, ἢ *φ*, ἐνῶ, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω γλωσσῶν διαπιστοῦται, διατηροῦσαν ἀκόμη τὴν ἡχηρότητα τοῦ Ἰνδοευρωπαϊκοῦ *dh* χωρὶς τὴν δασύτητα αὐτοῦ, ἤτοι ὡς *δ*. Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ δεῦτερον σκέ-

λος τοῦ αἰολικοῦ τύπου *Δομοκός*, ὅτι ἐκ τῆς ρίζης *ΘαF-* τοῦ τύπου ἢ *Θαυμακίη*, *θῆβ-ος*=*θαῦμα*, *θάα*=*θέα*, προῆλθεν *Δο*· καὶ ἀντι-*μα*μο, ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν γενικὴν τῆς ἀχαϊκῆς διαλέκτου ιδιότητα τῆς κωφώσεως τοῦ α>ο, ὡς ὄνια=*άνια*, *τομίας*=*ταμίας* κλπ. Οὕτως ἐρμηνεύεται ὡς ἀχαϊκὸς ὁ τύπος τῆς λ. *Δομοκός*. Πλήρη βιβλιογραφίαν ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω γλωσσῶν ἰδὲ *Jean Kalléris, Les anciens Macédoniens*, 1, σ. 62, 147 ἔ. 2) δεύτερον ζεῦγος ἀπολιθωμάτων ἐκ τῆς Θεσσαλίας θεωρῶ τὰ: «*ἄλιζα*=ἡ λεύκη τὸ δένδρον, *Μακεδόνες*», καθ' *Ἡσύχιον* καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως *᾽Ολιζών* τῆς χερσονήσου τῆς *Μαγνησίας*, *᾽Ομήρου* Ἰλ. Β 717. Κατὰ τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ μου ἀνακοινώσει (βλ. σ. 83 τοῦ παρόντος τόμου), τὸ ὄνομα *ἄλιζα* ἀνήκει εἰς τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον τοῦ ᾽Αξιού, ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ Μακεδονικοῦ βασιλείου ὡς πρὸς τὴν Θεσσαλίαν δὲ ἐπίσης εἰς τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον τῆς Θεσσαλίας. Ἐνῶ ἡ *᾽Ολιζών* τῆς *Μαγνησίας*=τόπος *Λευκῶν*, ἀνήκει εἰς τὴν ἀχαϊκὴν διάλεκτον τῶν προμεταναστῶν Ἀχαιῶν τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος. Τῆς αἰολικῆς γνώρισμα κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἡ κώφωσις τοῦ α>ο, *ἄλιζα*-*᾽Ολιζών*. Οὕτως ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ αἱ δύο προϊστορικαὶ ὁμιλούμεναι διάλεκτοι, ἡ Ἰωνικὴ καὶ ἡ Ἀχαϊκὴ. 3) τρίτον ζεῦγος Θεσσαλικῶν γλωσσικῶν ἀπολιθωμάτων εἶναι τὸ τῆς πόλεως τῶν *Μινυῶν*, ἡ *Μινύη* ἰωνιστί καὶ ἡ *Μινύα* αἰολιστί, τύπος, ὅστις, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, διεσώθη μέχρι τῶν χρόνων *Διοδώρου* τοῦ *Σικελιώτου*, ἥτοι μέχρι τοῦ πρώτου π. Χρ. αἰῶνος.

ΔΙΚΑΙΟΝ.— Τὸ «*Κοινάριον*» τοῦ *Καμπανίας Θεοφίλου*, ὑπὸ *Δημ. Γκίνη*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Παν. Πουλίτσα.
